



Agency Arrangeren

Speelruimte voor jongeren als changemakers

Praktijkhandreiking

Sebastian Abdallah

Mehmet Day

Marjolijn Distelbrink

Tarik Pehlivan

Inti Soeterik

Monique Volman

m.m.v. Nickey van den Berg, Soesja Boogaardt, Merel Driessen, Ilham el Masoudi, Sandrine Umuhire,
Amsterdam, april 2023

 StudieZalen.
Onderwijs & Welzijn STUDIO
52ND
STUDIO52ND.NL OSB
AMSTERDAM
VWO - HAVO - VMSO SWAZOOM
samen leven Combiwel
buurtwerk SOCIAAL
CEMENT Hogeschool
van Amsterdam UNIVERSITEIT
VAN AMSTERDAM Verwey-
Jonker
Instituut STICHTING
ALEXANDER

Contactgegevens

info@kenniscentrumongelijkheid.nl

Sebastian Abdallah, Hogeschool van Amsterdam

s.e.abdallah@hva.nl

Monique Volman, Universiteit van Amsterdam

m.l.l.volman@uva.nl

Partnerorganisaties in het consortium:

Verwey-Jonker instituut

Marjolijn Distelbrink, senior onderzoeker

Inti Soeterik, senior onderzoeker

Mehmet Day, onderzoeker

Stichting Alexander

Tarik Pehlivan, adjunct directeur

Mamtaz Yusuf, onderzoeker

Combiwel Amsterdam

Soumia Abalhaia, jongerenwerker

Chevanne Beerendonk, jongerenwerker

Nourdin Dibi, jongerenwerker

Sociaal Cement

Thibault Gambin, projectleider en coördinator

Coen van Heteren, directeur

StudieZalen

Nina Wendel, projectcoördinator

Studio 52nd

Fanneke Verhallen, artistiek leider

Swazoom

Sjoerd Bakker, jongerenwerker

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	3
VOORAF	4
CREËREN EN LEREN.....	4
WIE ZIJN WIJ.....	4
BEDOELD VOOR WIE	4
1 WAAROM HET PROGRAMMA ‘AGENCY ARRANGEREN’?.....	5
2 HOE JE HET ZIET, BEPAALT WAT JE DOET	6
3 ANDERS LEREN KIJKEN	9
3.1 AGENCY.....	9
<i>Handelen in wisselwerking met anderen en de omgeving</i>	<i>9</i>
<i>Transformatieve agency: werken aan jezelf en aan de wereld</i>	<i>11</i>
3.2 ARRANGEREN: REGELEN EN AANDACHTIG ONDERHOUDEN.....	11
<i>Regelen.....</i>	<i>11</i>
<i>Aandachtig onderhouden</i>	<i>11</i>
<i>Jong geleerd is oud(er) gedaan</i>	<i>13</i>
<i>Arrangeren is een breed initiatief.....</i>	<i>14</i>
4 SPEELRUIMTE VOOR CHANGEMAKERS ARRANGEREN.....	14
4.1 DE BENADERING COMBINEERT HET BEKENDE MET HET MINDER BEKENDE.....	15
4.2 ACCENTEN VAN HET HANDELEN VAN BEROEPSKRACHTEN EN DEELNEMERS	15
4.3 VERTREKKEN VANUIT HET ALLEDAAGSE.....	18
<i>‘Los gaan’ in een pizzasessie</i>	<i>18</i>
<i>Fantaseren over een betere wereld.....</i>	<i>19</i>
4.4 AANMOEDIGEN EN TEMPEREN.....	19
5 HOE ZIEN JONGEREN HET ZELF?	20
6 DE ORGANISATIE, HET NETWERK EN BELEID	22
6.1 ORGANISATIE: INHOUDELIJKE TOERUSTING, WAARDEN, STRATEGISCHE POSITIONERING.....	22
6.2 NETWERK: ALLIANTIES VOOR AGENCY.....	22
6.3 BELEID OP JONGEREN ALS MEDEVORMGEVERS VAN DE SAMENLEVING.....	23
BIJLAGE 1: DE DEELONDERZOEKEN ACHTER DEZE PRAKTIJKHANDREIING	24
BIJLAGE 2: VIER BOEKEN DIE HELPEN BIJ AGENCY ARRANGEREN	25
BIJLAGE 3: HOE WE HET ONDERZOEK DEDEN	26
KENNISMAKING, AFSTEMMING EN VOORBEREIDING	26
VELDONDERZOEK.....	26
ANALYSE EN REFLECTIE.....	26

Vooraf

Creëren en leren

Dit is een handleiding waarin we vaststellen wat we geleerd hebben over ‘speelruimte creëren voor jongeren als changemakers.’ Het is geen ‘definitief’ of ‘absoluut’ werk, maar een leerdokument. We zullen dit document delen met praktijkorganisaties, professionals die werken met tieners en jongeren, met onderzoekers, en natuurlijk met jongeren zelf. We willen graag het gesprek aangaan over wat ze van de inzichten in dit document vinden, en hoe het is om ermee te werken. Op basis van die inzichten zullen we een volgende versie maken die zo goed mogelijk aansluit op behoeften van professionals en jongeren en onze ambities rond speelruimte voor jongeren als changemakers.

Als je vragen of andere inbreng voor ons hebt, graag contact met ons opnemen. Zie onze contactgegevens op de eerste pagina na de omslag.

Wie zijn wij

Partners in dit programma zijn jongerenwerkers op school van Combiwel en Swazoom en jongeren die met hen zijn meegekomen, vertegenwoordigers van Studio 52nd, Studiezalen en Sociaal Cement en onderzoekers van de HvA, UvA, Verwey-Jonker Instituut en Stichting Alexander. Elke praktijkorganisatie werkt met tieners en jongeren, en daarvan nemen groepjes op verschillende manieren deel aan het programma. Samen vormen we een team dat in 2023 op verschillende plekken in Amsterdam gaat werken aan sociale verandering en vermindering van kansenongelijkheid met jongeren aan zet. In 2022 heeft een aantal van ons eerste stappen gezet in het samen onderzoeken wat Agency is en hoe je het kunt Arrangeren.

Bedoeld voor wie

We werken op verschillende locaties in verschillende organisaties. We experimenteren en leren in welzijnswerk en jongerenwerk, in het onderwijs en in de hulpverlening. Onze inzichten en opbrengsten zijn niet overal op precies dezelfde manier te gebruiken. Wel geloven we dat de principes, ideeën en handelingsperspectieven te vertalen zijn naar uiteenlopende praktijken. Internationaal is al bekend dat de soort benadering die we voorstaan toepasbaar is in welzijnswerk, onderwijs, hulpverlening, geestelijke gezondheidszorg, justitie en reclassering. Er valt dus nog heel wat ‘speelruimte’ te winnen. We nodigen professionals en organisaties van harte uit om hiermee aan de slag te gaan en vernemen graag wat ervaringen zijn met toepassingen, vertalingen en doorontwikkeling van de benadering.

1 Waarom het programma ‘agency arrangeren’?

School, jongerenwerk en hulpverlening helpen jongeren functioneren in en aanpassen aan de samenleving. We zijn op zoek naar ‘omkering’: Hoe kunnen we jongeren ondersteunen om changemakers te zijn? Om hun omgeving en de samenleving positief te veranderen en hen daar de ruimte voor te geven?

Van kinderen en jonge mensen verwachten we vooral dat ze leren wat ze nog niet weten. Dat ze zich leren gedragen. Dat ze wachten met zich bemoeien met serieuze en belangrijke zaken in het leven. Daar zijn ze nog niet oud, slim en goed genoeg voor. Ze hebben daarentegen ook een voorrecht om meer te mogen ‘spelen’ dan volwassenen. Ze hebben meer ‘vrije tijd.’ Hier klopt iets niet. We hebben een mooie wereld met veel mogelijkheden. Maar lang niet iedereen kan goed meegenieten. Dat is vooral te wijten aan volwassenen, niet zozeer aan kinderen en jongeren. Kinderen hebben zeker van alles te leren en het is goed dat volwassenen hen beschermen voor sommige zaken. Maar de huidige scheiding tussen werelden van jong en oud is niet meer houdbaar. We zijn op zoek naar andere indelingen.

‘Soms weten kinderen beter wat er nodig is dan volwassenen’ zei een dertienjarige deelnemer aan één van onze actiegroepen. Daarom is het goed om hen wel te betrekken bij belangrijke en serieuze zaken. En het ‘spelen’ van jongeren zou met hun verbeelding, speelsheid, en ander wereldbeeld waardevol kunnen zijn. Om kansen te benutten die we anders niet zien. Om problemen te verzachten of verhelpen. Om maatschappelijke uitdagingen beter aan te gaan.

We zijn gewend om scheidingen aan te brengen tussen ‘jezelf ontwikkelen,’ ‘je weg vinden in de samenleving’ en ‘de wereld verbeteren.’ Die scheiding is eigenlijk heel kunstmatig. Het hoort allemaal bij elkaar. Het een gaat veel beter, als je het ander er ook bij neemt.

In deze handreiking stellen we niet zozeer voor dat er heel ander werk moet gebeuren. Wel denken we dat:

- we verschillende soorten werk meer met elkaar kunnen verbinden
- er werk is dat nu vaak te weinig aandacht krijgt, en meer plek mag hebben. Het gaat veel over jezelf ontwikkelen en je weg vinden. Veel minder over de wereld verbeteren.
- de nieuwe combinaties van werk consequenties hebben voor hoe we kijken, met elkaar omgaan, en hoe we ons werk doen. Je kunt niet je werk blijven doen zoals je altijd al deed en af en toe een opmerking maken of tieners naar een website sturen en denken dat je dan genoeg gedaan hebt.

Speelruimte voor jongeren als changemakers betekent dus verbinding van bestaande inzichten, meer nadruk op wereldverbetering (of op z’n minst actief en bewust aan de slag gaan in de wereld), en durven

ons werk opnieuw in te richten om die speelruimte te bevorderen. Wat deze drie zaken betekenen, hangt af van het beroep en de werksituatie. Het zal per persoon en organisatie verschillen.

2 Hoe je het ziet, bepaalt wat je doet



Beeldbron: MKL Distribution (1995)

C'est l'histoire d'un homme qui tombe d'un immeuble de cinquante étages. Le mec, au fur et à mesure de sa chute se répète sans cesse pour se rassurer: jusqu'ici tout va bien, jusqu'ici tout va bien, jusqu'ici tout va bien. Mais l'important c'est pas la chute, c'est l'atterrissage.

Het is het verhaal van een man die uit een gebouw van vijftig verdiepingen valt. De man, terwijl hij valt, herhaalt zichzelf constant om zichzelf gerust te stellen: tot nu toe gaat alles goed, tot nu toe gaat alles goed, tot nu toe gaat alles goed. Maar het belangrijkste is niet de val, het is de landing.

Uit de film la Haine, 1995

Bovenstaand citaat komt uit een film over jongeren in de buitenwijken van Parijs in de nasleep van rellen nadat een jongen door de politie het ziekenhuis in geslagen is. Met dit citaat wil de filmmaker ons laten zien hoe we onszelf voor de gek houden. In Nederland kennen we dit ook. Zo is er de afgelopen

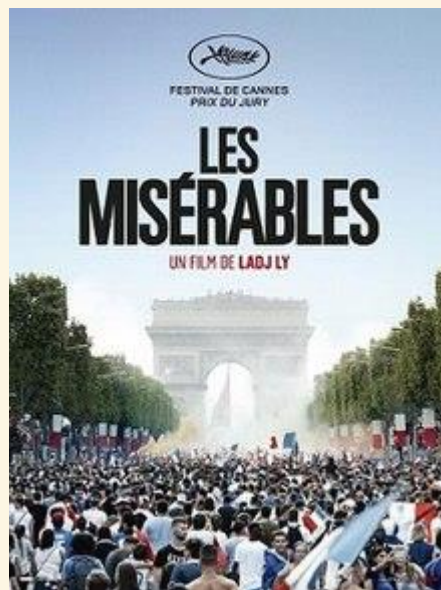
jaren en decennia veel bezuinigd op buurtwerk en onderwijs (tot nu toe gaat alles goed, tot nu toe gaat alles goed). Zodra we zien dat er concrete problemen zijn die ‘echt niet meer kunnen’ (de landing), kan er bijna geen genoeg geld aangesleept worden om de problemen ‘aan te pakken.’

De film ‘Les Misérables,’ (2019) kwam 25 jaar later uit en is door filmmaker Ladj Ly vernoemd naar het beroemde toneelstuk van Victor Hugo. Die film laat zien dat er in die jaren helaas weinig is verbeterd voor jongeren en hun families in de buitenwijken. De film sluit net als La Haine af met een belangrijk citaat, dit keer van de negentiende eeuwse toneelmaker Victor Hugo.

"Remember this, my friends: there are no such things as bad plants or bad humans. There are only bad cultivators."

Uit de film Les Misérables, 2019

Oorspronkelijk: Victor Hugo (1862)



Beeldbron: Le Pacte (2019)

Wat kunnen we leren van deze twee films?

We hebben veel aandacht voor de ‘chute’ (de val), maar denken niet na over de onvermijdelijke ‘atterrisage’ (de landing). Dan willen we, als het te laat is, weten wat slecht is (planten, mensen) en dat weghalen. We willen zadjes planten en hopen dat op een verwaarloosde grond iets gaat bloeien. Dat is tegenwoordig ‘interventies uitvoeren.’ Maar als we iets goeds willen, moeten we kijken naar de grond. Wat moet daar gebeuren om het goede te cultiveren? Zadjes planten heeft alleen zin in een goed gecultiveerde grond. Interventies hebben pas zin als ze ingebed zijn in een arrangement. Daarom is agency arrangeren nodig.

Hieronder gaan we verder in op hoe manieren van kijken beïnvloeden hoe we omgaan met jongeren, hun wereld en hun kwesties.

Naar jongeren wordt op allerlei verschillende manieren gekeken. Het is belangrijk ons er bewust van te zijn dat er dominante manieren van kijken zijn die vrijwel altijd een bepaalde invloed op ons hebben. Dat kan ook onbewust gebeuren. Twee kaders of ‘brillen’ waardoor we naar jongeren kijken zijn de ‘gebrekenblik’ en de ‘volwassenenblik.’ De ‘**gebrekenblik**’ zit diep verankerd. Denk maar aan de gewoonte dat een goede daad veel minder aandacht krijgt dan een wandaad. Goed is gewoon. ‘Waarom is een compliment nodig? Dat is toch gewoon z’n werk?’ Maar als het misgaat, staan we daar doorgaans uitgebreid bij stil. ‘Feedback’ zien we ook vaak als kritiek leveren, terwijl het letterlijk ‘terugvoeden,’ dus teruggeven is. Een spiegel voorhouden. Het kan heel waardevol zijn om mensen voor te houden hoe goed ze iets doen. Voor sommige mensen is dat cruciaal vanwege hun lage zelfvertrouwen.

Op maatschappelijk niveau wordt de gebrekenbenadering ook ingezet om groepen jongeren negatief af te beelden. Ze plegen overlast, zitten teveel op hun telefoon, lezen niet genoeg, ze zitten in de criminaliteit, etc. Ook initiatieven (projecten, programma’s) die positief met jongeren aan de slag willen, hebben vaak de gebrekenbril op, misschien zonder dat ze het zelf door hebben. Ze doen dan wel leuke activiteiten met hen, maar gaan niet op uitstapjes, of filosoferen over een goede samenleving. ‘Dat kan niet met deze jongeren,’ zeggen ze dan. Als je dat zo ziet, dan lukt het inderdaad niet. Maar het kan ook een uitkomst zijn van de manier waar op je kijkt. Anders kijken, kan opleveren dat je iets anders gaat doen, en dat de jongeren op onverwachte manieren groeien.

Dan is er de ‘**volwassenenblik**.’ Vooraf, er is niets mis met het kijken naar jeugd als volwassene. Jongeren hebben het zelfs hard nodig dat volwassenen zich met hen mengen. Maar wij hebben het hier over wat ze in het Engels de ‘adultist’ benadering noemen (het woord *adult* zit erin). Je ziet jongeren dan niet voor *vol* aan maar denkt: je bent nog jong, je snapt het allemaal niet. Dit staat een serieuze en diepgaande uitwisseling in de weg. De ‘volwassenenblik’ is vaak een *excuus* om het gesprek te vermijden. We vinden het gesprek moeilijk of kunnen er niets mee, dus doen de inbreng van jongeren af als ‘onvolwassen.’ Straks als ze volwassen zijn, is het makkelijker praten. Dan zijn ze voldoende aangepast en denken ze meer zoals wij. Zo plaatsen we jongeren dus in een ‘wachtkamer’ waar ze vastzitten totdat ze ook mee mogen praten. We lopen daarmee iets mis, en dat ligt waarschijnlijk meer aan ons vermogen om met hen om te gaan dan dat hun ideeën niet goed genoeg zouden zijn.

Voorbeelden van hoe ons kijken ons handelen beïnvloedt:

Wat zien we	Wat zeggen/doen we
Jongeren klagen/vertonen 'slachtoffergedrag'	'Beperk je tot waar je invloed op hebt' 'Gedraag je eerst zelf eens normaal' 'Niet altijd de vinger naar de ander wijzen'
Jongeren zijn mentaal langzamer of beperkter dan gemiddeld	Ze moeten naar instanties die op hen 'afgestemd' zijn, maar vaak weinig verwachtingen van hen hebben. De jongeren voelen dat ze op hun school of club voor 'domme' mensen zitten.
Jongeren plegen misdaden	Ze hebben straf, toezicht, beperking nodig.
Jongeren sporten te weinig	Wij komen sportvoorzieningen en activiteiten brengen
Jongeren komen te weinig aanraking met kunst en cultuur	Wij brengen kunst en cultuur om hen te verrijken en bij te dragen aan een meer holistische vorming
Jongeren kennen te weinig de waarde van democratie	Wij komen hen 'burgerschap' bijbrengen
'Deze jongeren willen helemaal niks, wat je ook probeert.'	'We gaan hier niet teveel energie in steken. Ze moeten eerst maar gemotiveerd raken, anders weet ik het ook niet.'

Een ander probleem met onze reactie is dat we veel problemen willen 'fixen' zonder er teveel voor te willen doen, of vooral eigenlijk weinig aandacht aan geven. Als we iets vluchtig aandacht geven, noemen we dat 'efficiënt.' We pakken een probleem graag geïsoleerd aan, en noemen dat 'effectief.' Er zijn allerlei 'interventies' die ons doen geloven dat we nuttig werk doen. Maar dat is zaadjes planten zonder te zorgen voor de grond. Voor veel uitdagingen van vandaag is juist breder kijken en samenhang zien belangrijk.

3 Anders leren kijken

De bovenstaande kijk lost weinig op. Het draagt er eerder aan bij dat problemen erger worden. Om anders te kijken, iets anders te zien, is waarschijnlijk anders denken en een andere taal nodig. Daarom staan er wat onbekende woorden in de titel van ons programma. Die lichten we hier toe.

3.1 Agency

Handelen in wisselwerking met anderen en de omgeving

Agency is een Engels woord dat staat voor het vermogen, het zelfvertrouwen en de mogelijkheden om te handelen, en dat je handelen bijdraagt aan wat voor jou waardevol is. Dat kan een mooi moment zijn (tijdelijk), een volgende stap (korte termijn), een koers (langere termijn), en ook je omgeving. Het hoeft dus niet alleen over jezelf te gaan.

Jongeren in ons programma noemden agency ‘**veranderkracht**.’ Dat is een mooie vertaling want het heeft betrekking op jezelf en op een effect op de omgeving (anderen merken je kracht). We voegen daaraan toe: **verandermacht**. Dat laat zien dat het ook gaat over de invloed die je hebt (of die anderen je geven), en mogelijkheden om iets gedaan te krijgen.

Je kunt agency zien als iets dat je ‘bezit’ maar het helpt niet altijd om het zo te zien. Kijk maar naar de bovenstaande termen. Of je **vermogens** ontwikkeld hebt, hangt af van hoe in je opvoeding en socialisatie daar positieve aandacht voor was. Of je **zelfvertrouwen** ‘hebt,’ hangt af van hoe anderen met jou om zijn gegaan. Of je **mogelijkheden** hebt om te handelen, is afhankelijk van hoe mensen en je omgeving daar mogelijkheden voor bieden. Ook wat voor jou **waardevol** is ontstaat vooral in interactie met anderen. In plaats van agency ‘hebben’ helpt het misschien om te stellen dat agency ‘ontstaat’ en soms ook niet. Ook een deskundig en zelfverzekerd iemand ‘heeft soms haar dag niet.’ Je hebt het dus niet altijd helemaal in de hand. Dit is een belangrijke reden waarom we stellen dat agency ‘gearrangeerd’ moet worden. Er is een stimulerende omgeving nodig.

Niet alleen mensen maar ook de **fysieke omgeving** is belangrijk voor hoe we gevormd worden en wat we als mogelijkheden zien. Een drukke straat voelt anders dan een landweggetje. Kleuren, stenen, vormen, indelingen. Ze dragen allemaal bij aan richtingen, neigingen en kansen. Daarbij is beleving belangrijk. Voor de een kan een plein grauw, somber, of zelfs bedreigend zijn. Voor de ander kan het voelen als thuishonk.

We staan in de samenleving voor uitdagingen die we moeilijk individueel aan kunnen. Het onderwijs moet beter, we moeten beter voor de natuur en de planeet zorgen, er zijn te weinig woningen, velen worstelen met (geestelijke) gezondheidsproblemen, etc. Dat vraagt om collectieve agency. Iets dat we samen maken.

In je eentje je best doen: jezelf optrekken aan je veters?

‘Het veterspel’ maakt het thema ongelijkheid en hoe je daarin agency kunt zoeken fysiek invoelbaar. De opdracht is: trek je zo hard mogelijk aan je veters omhoog. Wie komt het hoogste? Tja. .. Je kunt nog zo hard je best doen binnen gegeven kaders of regels, maar soms is dat niet de weg naar wezenlijk minder ongelijkheid of verandering. Soms moet je het systeem bevragen. “Je vecht tegen je eigen gewicht. Je hoort vaak mensen zeggen ‘doe wat beter je best’, ‘trek er wat harder aan’, ‘haal het beste uit jezelf’, maar dat is niet altijd realistisch.”

Transformatieve agency: werken aan jezelf en aan de wereld

Het is goed jezelf te ontwikkelen en de wereld ‘aan te kunnen.’ Maar sommige zaken hoeven we niet voor lief te nemen. Discriminatie, uitsluiting, rechten die je in de praktijk niet merkt. Dit en andere zaken zeggen niet iets over jongeren maar over onrecht of gebrekkigheid in de samenleving. En soms gaat het niet per se over groot onrecht, maar zijn er mooie kansen die gepakt kunnen worden voor een mooiere samenleving. Een meer volledige kijk op agency noemen we daarom *transformatief*. We hebben aandacht voor eigen ontwikkeling, maar ook voor het veranderen van de omgeving.

Agency gaat steeds om een combinatie van actie en theorie. Ze krijgen betekenis door reflectie. Alleen actie betekent als een kip zonder kop rondrennen. Alleen reflectie betekent dat je niet doet maar alleen blijft denken. De Braziliaanse pedagoog Paulo Freire stelde ooit de vraag: “Hoe kun je leren en waarom zou je leren?” Hij plaatst hierbij grote nadruk op dialoog; samen tot reflectie komen. Dialoog is meer dan een praatje tussen twee individuen die het enkel over zichzelf hebben. Het gaat om van elkaar begrijpen hoe iets zit (van elkaar leren). In de huidige samenleving is meer dialoog nodig. Dit is een eigenschap die jeugdprofessionals vaak behoorlijk ontwikkeld hebben.

3.2 Arrangeren: regelen en aandachtig onderhouden

Regelen

Iemand die iets arrangeert maakt iets mogelijk. We kennen de term arrangement bij bijvoorbeeld een hotel, waarbij je een kamer, het restaurant, het zwembad en de sauna mag gebruiken. Alles zit in het arrangement en is voor je geregeld. Daarnaast rennen mensen ook ter plekke rond om dingen voor je te regelen. Om iets te arrangeren, moet je dus tijd, ruimte, en middelen regelen. Het is niet gek om jezelf als ‘regelaar’ of organisator te zien. Iets voor elkaar krijgen.

Aandachtig onderhouden

Arrangeren is geen haastklus. Het is ook geen ‘hit and run.’ Even snel regelen. Daarom is het onderdeel ‘aandachtig onderhouden’ van belang. Victor Hugo vond dat er aandacht nodig was voor de ‘cultivatoren.’ Met jongeren werken is het creëren van een omgeving waarin ze tot bloei kunnen komen. Dat is ‘traag’ werk, in positieve zin. Het mag traag zijn, het verdient dat.

Agency arrangeren werkt	
Aan	Tegen
Sociale veiligheid	Onderminning
Aandacht, rust, onthaasting, ruimte	Haast, vluchtigheid
Ontzorgen (meedenken met deelnemers over hun context)	Idee dat rechtvaardigheid gaat over 'iedereen hetzelfde behandelen'
Expressie van onuitgesproken verlangens	Eenzijdige prestatiedrang (nauwe kijk op welk talent 'telt')
Herkenning & erkenning	Vereenzaamde zelfredzaamheid
Gezamenlijkheid	
Ontwikkelmogelijkheden/oefenruimte	Onnodig hoge mate van aanpassing
Nieuwe manieren van denken, kijken en doen	Klagen zien als 'slachtofferpraat'
Kritisch denken	De status quo accepteren
De wereld verbeteren	

Kijk opnieuw naar de tabel met wat we zien en daarvan zeggen/doen

Wat zien we?	Wat zeggen/doen we, redenerend vanuit agency, speelruimte, changemaking?
Jongeren klagen/vertonen 'slachtoffergedrag'	Ze zijn kritisch; ze hebben een gevoel voor rechtvaardigheid. Dit biedt aanknopingspunten om te werken aan positieverbetering.
Jongeren zijn mentaal langzamer of beperkter dan gemiddeld	In welke dagelijkse en wekelijkse situaties zitten ze, en doen die genoeg recht aan wie de jongeren wel zijn, wat ze inbrengen, en wat ze willen? Zo nee, waar kan dat wel? Als dat er niet is, hoe kunnen we dat arrangeren?
Jongeren plegen misdaden	Jongeren zijn buitengesloten, onrustig en ambitieus. Ze hebben concrete alternatieven nodig die hun agency kanaliseert.
Jongeren sporten te weinig	Hoe bewegen jongeren al? Wat zet jongeren letterlijk en figuurlijk in beweging?
Jongeren komen te weinig aanraking met kunst en cultuur	Wat maken/creëren jongeren? Wat maken ze van hun leven?

Jongeren kennen te weinig de waarde van democratie	Hoe beslissen jongeren? Hoe betrekken ze anderen daarbij? Hoe praktiseren ze waarden als gelijkheid, vrijheid, verbondenheid? Wat zijn mogelijk mooie toevoegingen/uitbreidingen/ bijstellingen?
'Deze jongeren willen helemaal niks, wat je ook probeert.'	Wat schuilt er achter deze schijnbare apathie? Wat heb ik nodig om er achter te komen? Meer geduld? Zijn ze overal zo, of zijn er ook momenten of situaties waarin ze anders zijn? Waar zit onze mogelijke 'ingang'?

Zoals je ziet, kan anders kijken voor andere koersen van handelen zorgen. Ook zie je bij meerdere onderdelen vragen staan in plaats van uitspraken of handelingen. We hebben geprobeerd de vragen zo te formuleren, dat je samen met jongeren op zoek kunt naar antwoorden. Het idee is: Ga er van uit dat er van alles moois aanwezig is (dus niet de gebrekenblik). Bepaal wat je eraan kunt toevoegen om het mooier te maken. Doe dat *samen*.

Jong geleerd is oud(er) gedaan

Er is best wat weerstand tegen het idee van jongeren als changemakers. Jongeren zijn te jong, onervaren, ongenueanceerd, ongeremd, ongetemd, etc. Er zijn altijd allerlei redenen om iets niet te doen. In dit document is uitgebreid aandacht voor waarom we het wel zouden doen. Voordat we daarmee doorgaan, toch een opmerking voor de sceptici. Een belangrijke reden waarom jongeren niet goed bij kunnen dragen aan sociale verandering is omdat ze er nauwelijks voor gevraagd worden, en er geen ervaring in opbouwen. Natuurlijk geven we ze niet meteen alles uit handen en blijft betrokkenheid van volwassenen van belang. Maar het proces van jongeren iets *in* handen geven, en *hoe* volwassenen zich daarbij opstellen, daar valt nog veel te leren. Hierover hebben wij geleerd in dit onderzoek en daarover ordenen we hier onze inzichten.

Ik heb het nog nooit gedaan dus ik denk dat ik het kan

– Pippi Langkous –

Arrangeren is een breed initiatief

Arrangeren is niet iets dat je als één professional doet. Een arrangement is een inspanning waar meerdere mensen, en vaak meerdere organisaties, aan bijdragen. Je creëert samen een omgeving waarin mogelijkheden voor jongeren gekoesterd worden.

4 Speelruimte voor changemakers arrangeren



Een visueel overzicht van agency arrangeren; speelruimte creëren voor jongeren als changemakers

Vooraf. De figuur hierboven is niet perfect. De verschillende accenten van het werk komen goed naar voren, maar een 'kritisch bewustzijn ontwikkelen' zou bijvoorbeeld ook goed bij de cirkel 'uitdagen' passen. Deels lossen we dat op doordat de cirkels in het midden allen overlappen; de verschillende werkzaamheden en processen zien we niet los en vooral als verbonden met elkaar. Het is belangrijk te onthouden dat de figuur niet in alle opzichten recht doet aan de realiteit; het is een visueel *hulpmiddel* om overzicht te creëren.

4.1 De benadering combineert het bekende met het minder bekende

In bovenstaande figuur staan eigenlijk geen nieuwe zaken. Maar sommige onderdelen herkennen veel professionals die met jongeren werken veel makkelijker dan anderen. Grofweg doen we het ‘werken aan onszelf’ (bovenin de figuur) veel meer dan het ‘werken aan de wereld’ (onderin de figuur). De bijbehorende werkzaamheden, zoals het werken aan sociaal-emotionele ontwikkeling en competentieontwikkeling, ook het werken aan groepssamenhang en sfeer, zijn veel voorkomende inspanningen. De creatieve verbeelding krijgt ook aandacht bijvoorbeeld in allerlei programma’s in de culturele sector, en in lesprogramma’s. Die worden toch weer minder in verband gebracht met kritisch bewustzijn, bijvoorbeeld over maatschappelijk onrecht.

Ook is het niet voor alle beroepskrachten in jongerenwerk, hulpverlening en onderwijs gebruikelijk dat jongeren de leiding krijgen. Dat ze niet alleen meedoen, maar ook meedenken en meebeslissen. Dan het verbeteren van publieke kwesties; dit voelt meestal als te groots. ‘Ik ben ‘gewoon’ met jongeren aan het werk, niet de hele samenleving.’ Toch haal je met tieners en jongeren een deel van de samenleving binnen. En achter iedere deelnemer schuilt een ‘wereld’ van verlangens, idealen, angst, pijn en energie.

Onze stelling is dat alle onderdelen in de figuur aandacht nodig hebben. Door aan jezelf te werken, kan de wereld beter worden. Door aan de wereld te werken, ontwikkel je kennis, vaardigheden, visie en een levenshouding. Door het samen te doen, gebeurt er onderweg van alles met jezelf, anderen en de omgeving. Het is allemaal verbonden. Die erkenning maakt het werk logischer, in zekere zin makkelijker (want het ‘klopt’ meer met de realiteit) maar ook ingewikkelder, want je krijgt aandacht voor wat er allemaal inspeelt op je initiatieven.

4.2 Accenten van het handelen van beroepskrachten en deelnemers

Kort gezegd zijn er vier voornamelijk handelingen van begeleidende professionals, *met* de deelnemende jongeren. De beroepskrachten vervullen een voorbeeld hierin maar het zijn in zekere zin net zo goed handelingen van jongeren. In plaats van handelingen of onderdelen, spreken we graag van *accenten* in het handelen. Ze zijn namelijk niet scherp van elkaar te onderscheiden. Bij elk accent kan je wel iets van het andere ontdekken. Als je aansluiting zoekt bij de jongeren, kan er bijvoorbeeld gelijktijdig uitdaging en agendering plaatsvinden.

- **Aansluiten.** Het met elkaar afstemmen, het elkaar opzoeken, het elkaar vinden op sfeer, inhoud, contact, activiteiten, richting. Dit is niet iets dat je alleen aan het begin even doet. Het is ook niet ‘stap 1’ dat je later kunt afronden. Om goed agency te arrangeren, ben je altijd ‘op zoek’ naar elkaar. Je checkt bij elkaar of je elkaar nog begrijpt. Door de tijd heen mag je van elkaar ook anders zijn dan voorheen. Dialoog is belangrijk: een gesprek met ‘diep’ luisteren en

doorvragen (in plaats van direct een mening hebben). Het is belangrijk dat er een relatie is waarin alle betrokkenen zich committeren en investeren. Deze omgeving is een voedingsbodem waarin deelnemers zich openstellen, willen leren, en zich ontwikkelen.

- **Uitnodigen.** Hier gaat het om een veilige en aantrekkelijke omgeving en bijbehorende activiteiten creëren. Het is een plek en een groep waar deelnemers graag zijn. Het is *uitnodigend*. Het voelt vertrouwd.

Tussenruimte

*Met name het aansluiten en uitnodigen draagt bij aan een 'tussenruimte.' Een omgeving die zorgt voor een **onderbreking** van en een **tegenwicht** tegen andere werelden van tieners en jongeren, zoals thuis, school, straat, en tot op zeker hoogte de online wereld. Het verschil met die werelden is dat deze tussenruimte samen met de deelnemers wordt opgebouwd. Begeleiders en deelnemers werken samen aan aansluiting, het elkaar zoeken en vinden. Deelnemers hebben ook behoorlijk wat zeggenschap over hoe de omgeving wordt ingericht, over onderlinge omgang. Het is een samen gecreëerde ruimte. Die biedt rust, onthaasting, plek voor eigen stem en inbreng. Vanuit die onderbreking ontstaat ruimte in hoofd en hart om juist de uitdagingen tegemoet te treden in de andere werelden.*

Dan de volgende twee accenten

- **Uitdagen.** Werken aan jezelf en aan de wereld is niet alleen fijn en vertrouwd. Het is ook spannend. Het vergt iets van je. Je vaardigheden, kennis, je comfortzone wordt 'opgerekt.' De grootste uitdaging voor jongeren, maar zeker ook voor professionals, is om jongeren de leiding te geven. Zij mogen 'het' bepalen (wat 'het' dan ook is), maar ze zullen ook zelf veel moeten uitzoeken en regelen. Het is voor professionals vaak veel makkelijker om iets zelf te regelen. Ze zitten te wachten tot hun deelnemers het wiel uitvinden (dat dus al lang uitgevonden is). Maar de zoektocht doet veel voor hun vorming. En de manier waarop ze de buitenwereld tegemoet treden, kan nogal eens verrassend zijn. Ze bedenken iets waar een buitenstaander leuk op reageert en er openen zich mogelijkheden die op voorhand niet voorzien waren. Bij dit uitdagen zitten we dus aan de onderkant van de figuur. Het beperkt zich dus nadrukkelijk niet tot individuele zelfontwikkeling, maar gaat ook om het 'werken aan de wereld.' Het is mooi om het gesprek aan te gaan over hoe jongeren de wereld willen uitdagen. Wat mag anders? Wat willen we bereiken? Hoe krijgen we dat voor elkaar? Daarmee komen we ook op het volgende accent.

- **Agenderen.** In de relatie ben je bezig mogelijkheden voor jongeren te behouden, koesteren en uit te breiden. Je merkt dan dat ze tegen zaken aanlopen die ze niet zelf kunnen veranderen. Ze worden gediscrimineerd, als onintelligent gezien, als criminelen bestempeld. Of ze zien in hun omgeving een kans om iets mooier te maken. Een festival opzetten. Een straat opruimen. Een naschools programma invullen. De communicatie met leraren of andere volwassenen verbeteren. Voor een deel vraagt dit behendig inspelen op behoeften, acties en reacties. Toch zijn er ook handreikingen en manieren om dit op te bouwen en uit te bouwen.

De opbouw van het agenderen is voor zowel jongeren als professionals een leerproces. Het Vlaamse boekje ‘Get up stand up’ dat ook Nederlandse voorbeelden bevat, is hierin heel inspirerend en behulpzaam (zie ook de bijlage met inspirerende literatuur). In ons onderzoek zagen we verschillende voorbeelden:

- Een toneelstuk maken waarin toeschouwers meer leren over een maatschappelijk onderwerp. Voorbeelden zijn genderidentiteiten, gamende jongeren, en uithuisplaatsing van minderjarigen in onveilige en problematische situaties.
- En buurtinitiatief waarbij bewoners, bedrijven en organisaties samen armoede verzachten en/of bestrijden door het maken van maaltijden en het organiseren van een gratis supermarkt.
- Initiatieven van leerlingen om met de leiding van hun school in gesprek te gaan om voorzieningen en onderlinge bejegening te verbeteren.

Dit zijn voorbeelden waarbij het hoofddoel van tieners en jongeren niet was om zichzelf te ontwikkelen of zich aan te passen, maar om iets aan de omgeving te doen. Dat zou hen helpen, maar ook leeftijdsgenoten en anderen in de omgeving.

Het agenderend werken kan meerdere doelen dienen en via meerdere benaderingen tot stand komen. Het boekje ‘Get up stand up’ heeft hier heldere inzichten over, waarvan we er hier enkele delen. We raden sterk aan dit gratis boek online of hardcopy te raadplegen. Je kunt werken aan bewustwording, publieke zichtbaarheid, verandering eisen van anderen, of zelf de verandering inzetten. Afhankelijk van je doel of nadruk, kies je dus een ander actieplan.

Het kan zoals in de figuur hieronder ‘klein en fijn’ of ‘groots en indrukwekkend’ of iets er tussenin. Op de opvolgende pagina’s behandelen hoe we vanuit de kleine alledaagse situaties en interacties, de fantasieën en creativiteit van jongeren kunnen distilleren wat jongeren bezig houdt, wat hen raakt. Dit kan aanleiding zijn voor verdere actie.



4.3 Vertrekken vanuit het alledaagse

'Los gaan' in een pizzasessie

Het is niet belangrijk om snel in een kwestie te duiken en de wereld te willen veranderen. Hier is weer de verwevenheid van de accenten in het werk belangrijk. Je bent aan het aansluiten, je bent uitnodigend, je daagt deelnemers uit om te leren, iets nieuws te proberen. Daarmee zit je dus in de andere hoeken van de figuur op de eerdere pagina. Daarin heb je aandacht voor wat je deelnemers bezighoudt. Niet alleen de volgende wiskundetoets of voetbalwedstrijd, maar ook andere zaken. Het kan beginnen met iets dat ze online hebben meegekregen en waar ze over 'los gaan' met elkaar. Vaak zit daar een emotie (boosheid, verdriet), en die heeft te maken met een kernbehoefte (erkenning, veiligheid, erbij horen). Er zijn jeugdprofessionals die spontaan of georganiseerd praatgroepen hebben met jongeren ('pizzasessies'), waarin ze vrij ongericht met elkaar praten. Het doel ervan is in contact met elkaar zijn, laten weten wat er in je omgaat, wat je vindt van wat er in de wereld gebeurt. Vaak lucht het op om te delen, en er samen over na te denken. Soms mondt het uit in een idee voor actie.

Vul hier een voorbeeld in van iets dat jongeren verontwaardigt of op een andere manier raakt.

Fantaseren over een betere wereld

Het hoeft niet altijd verontwaardiging te zijn die aanleiding geeft tot gesprek. Het kan ook verwondering zijn of een fantasie die begint met ‘Zou het niet mooi zijn als...’ Meerdere jongerenorganisaties in Nederland hebben een oorsprong in teleurstelling van jongeren over het aanbod en de houding van bestaande organisaties. Maar teleurstelling is geen fijne energiebron. De jongeren bedachten hoe ze het anders zouden kunnen doen, zochten uit wat ze moesten regelen om een eigen organisatie op te zetten, en maakten op den duur zelf het verschil dat ze eerst van anderen hoopten te zien.

Dit is waar **kritisch bewustzijn** en **creatieve verbeelding** mooi kunnen samenkomen (zie rechterkant van de figuur). Een bestaande film, muziek, een kunstwerk kan jongeren aansporen om zich een betere situatie voor te stellen. Mooier dan ze in eerste instantie zelf hadden kunnen bedenken. Of ze spannen zich in om op een artistieke manier zelf een boodschap te brengen.

Waar hebben jongeren (stille) hoop op? Hoe kan die hoop een stem krijgen? Hoe zouden jongeren deze zin afmaken: ‘Zou het niet mooi zijn als...’ En op welke (artistieke) manier zouden ze dat mooie kunnen maken/dichterbij brengen?

4.4 Aanmoedigen en temperen

Jongeren zijn niet gewend om de leiding te krijgen. En niet iedereen is er even goed in. In het arrangeren van agency zit een overtuiging dat het kan en hard nodig is – voor jongeren en voor de samenleving – om jongeren de leiding te geven. Maar het gaat niet vanzelf.

Het is belangrijk dat je zelf weet wat voor leider je bent, en wat je kwaliteiten en valkuilen zijn. Het is belangrijk dat je kwetsbaarheid, moed, strijdbaarheid, doorzettingsvermogen en openheid voorleeft. Dat zijn eerst en vooral *houdingsaspecten*. Geen truuksjes. Er zitten ook spanningen en soms tegenstrijdigheden in die houdingsaspecten. Doorzettingsvermogen kan doorslaan in koppigheid, en dat

staat haaks op openheid. Het vraagt dus zelfreflectie om scherp te houden hoe je erin staat, en wat je aandacht nodig heeft.

Als je dit door hebt, kun je ook goed bij je deelnemers inspelen op hun enthousiasme, angst, ambities, voorkeuren en andere patronen en eigenaardigheden. Hulpvragen zijn:

- Hoe kan ik persoon en groep ondersteunen in hun behoeften, belangen en zoektochten?
- Wat kan ik betekenen in de kwestie die ze voor ogen hebben?
- In hoeverre moet ik loslaten ofwel sturen in het proces? Kan ik dat aan mezelf, deelnemers en collega's uitleggen?

Als er een kwestie is en de jongeren hebben bepaald wat ze willen (bewustwording creëren, verandering eisen, verandering brengen), dan kunnen opvolgende stappen concreter worden (eveneens mooi beschreven in 'Get up stand up'):

- Wat willen we bereiken?
- Wat hebben we aan talenten, mogelijkheden (inclusief tijd), contacten in de groep waarmee we ons doel kunnen bereiken?
- Wat hebben we niet? Hoe kunnen we dat wel krijgen? Breder in ons netwerk kijken: via via?
- Wie staat aan onze kant? Hoe kan dat in ons voordeel werken?
- Hoe vieren we kleine successen onderweg?
- Hoe vieren we als we ons doel bereiken?
- Hoe gaan we om met tegenslag?

Er zijn nog meer vragen te stellen, en situaties die aandacht nodig hebben. We kunnen ze niet allen aan de orde brengen. We hopen dat het voorgaande wel een indruk geeft van de soort dynamiek, en het soort processen die spelen. Daarnaast verwijzen we naar de aanvullende bronnen ter verdieping in de bijlage.

5 Hoe zien jongeren het zelf?

Wat we hebben ontdekt en geleerd over agency arrangeren, baseren we op een combinatie van inzichten uit de literatuur, gesprekken met volwassenen, maar zeker ook met jongeren zelf. Hieronder geven we expliciet aandacht aan de beleving en zienswijze van jongeren als het gaat om speelruimte creëren met hen.

Wat maakt 'veranderkracht' volgens jongeren? We hebben het gesymboliseerd als een boom. Wat willen jongeren oogsten (takken en bladeren), ervaren en beleven (stam) en wat hebben ze daarvoor nodig (wortels/voeding)? Antwoorden op dit laatste zijn onder andere: transparantie, jongeren echt

betrekken en ze helpen dingen te ontdekken met elkaar, met leuke vaste begeleiders. Dit zijn kernelementen om tot nieuwe energie, dromen en door-‘doen’-geïnspireerde-vriendschappen te komen.

Wat maakt VeranderKracht volgens jongeren?



Wat ze (willen) oogsten = Takken en Bladeren

Meedoen is het eerste succes: door **succesvol samen zijn en samen doen** met anderen (peers en begeleiders) bereiken **individuele** jongeren verder sociaal en maatschappelijk succes door:

- **Nieuwe Energie, Kennis, Skills en Prestaties:** cijfers, creatieve productie, aandacht voor kwesties
- **Nieuwe Vrienden en Sociale Intelligentie**
- **Nieuwe Dromen en Doelen:** voor jezelf (opleiding, carrière) en voor anderen (iets voor andere doen)

Wat ze ervaren en beleven = Stam

Ik voel me kwetsbaar EN succesvol: ik kan mijn wensen naar succes, samen met gelijkgestemden, met gemak vervullen.

- **Succes** = succes op school / opleiding, sociaal succes (vervullende relaties en vriendschappen), en zelfexpressie (gehoord en gezien worden) met **gelijkgestemden** (leeftijdsgenoten en volwassen begeleiders)
- **Ontdekken en Herkennen:** klik met peers (*die zijn zoals ik*), klik met activiteiten, klik met werkwijze, klik met begeleiders (*leuk, aardig, vriendelijk, deskundig, geïnteresseerd, gevoelig voor mijn wensen en behoeften*)
- **Gemak** = activiteiten zijn makkelijk om aan mee te doen, peers en begeleiders zijn LEUK, VRIENDSCHAPPELIJK, en WILLEN (meestal) WAT IK WIL

Wat er gebeurt / ze doen = Wortels

Diverse activiteiten diverse jongeren, diverse doelen en diverse begeleiders: Goede Match door Participatie.

- Organisatie communiceert duidelijk over elgen motivatie – waarom ze doen wat ze doen.
- Activiteiten: divers & jongeren bepalen mee & leiden tot persoonlijk succes van jongeren: school, sociaal (peers en begeleiders), creativiteit en zelfexpressie, participatie
- Begeleider blijft de(zelfde) begeleider

Het woord *gemak* staat in de stam van de boom. Dat gaat vooral over toegankelijkheid en laagdrempeligheid om mee te kunnen doen. Dat betekent niet dat er geen moeite is, want wat jongeren doen tijdens hun deelname is absoluut niet gemakkelijk. De activiteiten zijn soms echt wel een uitdaging. Toneelschrijven is geen kattenpis. Huiswerk en een bokswedstrijd ook niet. Jongeren halen trots uit prestaties die met moeite behaald zijn. Het is verder voor begeleiders én deelnemers heel hard werken om de veilige ‘gemakkelijk aanvoelende’ sfeer te maken. Samengevat: Je voelt je op je gemak, en dan ben je bereid je in te spannen en moeite te doen.

Hoe zie je in jouw context bovenstaande wortels, stam, takken & bladeren? Welke toevoegingen/veranderingen heb je nodig? Wie kan daarbij helpen (collega's, leidinggevende, jongeren, anderen)?

6 De organisatie, het netwerk en beleid

6.1 Organisatie: inhoudelijke toerusting, waarden, strategische positionering

Grondige herziening. Het verbinden van werken aan onszelf met het werken aan de wereld is geen truukje. Je kunt het er ook niet op vrijdagmiddag even bij doen. Hoewel we veel van het werk uit de overzichtsfiguur van agency arrangeren waarschijnlijk al doen (sociaal-emotionele ontwikkeling, competentieontwikkeling, groepssamenhang, creatieve verbeelding), vragen de toevoegingen om een herziening van het geheel.

Vaste begeleiders. De behoefte van jongeren aan ‘vaste’ begeleiders is een hoofdzaak. Hoe kunnen organisaties bijdragen aan het behoud van werknemers, en voorkomen ze verloop? Het is een fundament voor het slagen van agency arrangementen.

Toerusting. Ook vragen de ideeën van ‘jongeren de leiding geven’ en het ‘agenderend werken’ om onderling beraad en herpositionering. Zijn het team en de organisatie toegerust om op deze manier te werken? Als dat onvoldoende is, is er bereidheid om hierin te leren en getraind te worden? Is de waarde voldoende doorgedrongen in de organisatie?

Waarden. Dan het omgaan met diverse kwesties. Een organisatie staat zelf voor bepaalde waarden en kan zich niet altijd gemakkelijk met elke actiegroep identificeren. Het is ook geen eenvoudige ja of nee afweging. Het gaat om zowel jezelf als de ander heel serieus nemen.

Strategische positionering. Naast de eigen waarden is er een maatschappelijk klimaat en institutionele realiteit. In de samenleving lijkt onder groepen burgers toenemende polarisatie over verschillende kwesties. Dat kan een kans zijn, bijvoorbeeld om jongeren samen te brengen en het anders te benaderen. Of een bedreiging van mogelijke escalaties. Op institutioneel niveau is in de subsidieketen het ‘tegenspreken’ en onderhandelen niet sterk ontwikkeld. Organisaties zijn bezorgd over hun voortbestaan (of over delen van hun werk) en stellen zich blij en dankbaar op bij toekenning van een opdracht. De bezorgdheid is ook niet onterecht. Er zijn meerdere voorbeelden waarbij een opdrachtgever (bijv. de overheid) een opdracht niet verlengt met grote consequenties voor de organisatie die op de opdracht rekende.

6.2 Netwerk: Allianties voor agency

Agency arrangeren ten behoeve van changemaking door jongeren maakt een veel grotere kans als meerdere organisaties hun middelen en mogelijkheden beschikbaar stellen, en dat op elkaar afstemmen. Hoe meer dit mogelijk is en organisaties zich niet laten afleiden door bijvoorbeeld concurrentiedynamiek en -mechanismen, des te beter ze een ‘cultivator,’ een vruchtbare grond, voor agency kunnen zijn.

6.3 Beleid op jongeren als medevormgevers van de samenleving

Ons uitgangspunt is dat de inzet op agency arrangeren cruciaal is. Ons programma draagt bij aan

- de analyse van ongelijkheid bij jongeren en de bestrijding daarvan. Onder andere de dominantie van adultist neigingen. De ondermijning van zelfvertrouwen en mogelijkheden van grote groepen (maatschappelijk niveau)
- de kracht van arrangeren en het duurzaam investeren in arrangementen, als tegenhanger van korte termijn handelen, waaronder projectmatig werken en het interventiedenken. Gevestigde actoren leren onbehulpzame gewoontes af en spelen beter in op breed gedeelde behoeften (beleidsmatig niveau)
- het belang van het werken mét jongeren (in plaats van voor en namens hen), en het specificeren van wat daarin werkt (professioneel niveau)
- het op de voorgrond brengen van de stem, inbreng en beleving van kinderen, tieners en jongeren in al deze kwesties. Het kanaliseren van jong talent energie om een positief verschil te maken voor deze kwesties (veranderkundig en emancipatorisch niveau)

De benadering vraagt om een herijking van hoe jongeren deelnemen en deel uitmaken van onze instituties. De redenering achter agency arrangeren is dat werken aan jezelf en werken aan de wereld alleen in samenhang echt tot hun recht komen. De overzichtsfiguur en bijbehorende tekst laat zien dat dit vraagt om een andere grondhouding, een manier van weten en zijn. Dus niet een simpele bijstelling. Dit vraagt van maatschappelijke actoren in het onderwijs, het buurtwerk en de hulpverlening een behoorlijke inspanning in het eigen maken. Sommige organisaties zijn hierin verder dan anderen. Gezamenlijk leren zoals we dat in het consortium bij het Kenniscentrum Ongelijkheid gedaan hebben, en nog doen, kan als voorbeeld dienen.

Bijlage 1: De deelonderzoeken achter deze praktijkhandreiking

Voor dit onderzoek zijn meerdere rapporten gemaakt. Hier de gegevens voor die rapporten. Als je interesse hebt in deze rapporten, neem contact op met ons.

Abdallah, S., Day, M., Distelbrink, M., Pehlivan, T., Soeterik, I., Volman, M. (2023). Agency Arrangeren. Speelruimte voor jongeren als changemakers. Literatuurstudie. Kenniscentrum Ongelijkheid.

Day, M. & Driessen, M. (2023). Agency arrangeren bij Jongerenwerk op school. Casus Openbare Scholengemeenschap Bijlmer en Swazoom Welzijn. Verwey-Jonker instituut. Opdrachtgever: Kenniscentrum Ongelijkheid.

Distelbrink, M., Boogaardt, S., Driessen, M. (2023). Agency Arrangeren. Speelruimte voor jongeren als changemakers. Startbijeenkomst 2023 / Overzicht resultaten 2022. Kenniscentrum Ongelijkheid.

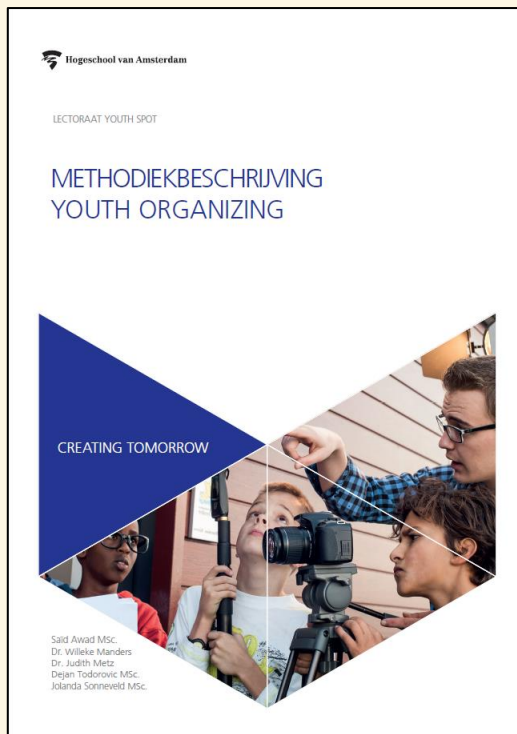
Distelbrink, M., Driessen, M. (2023). Agency arrangeren bij Studio 52nd. Verwey-Jonker instituut. Opdrachtgever: Kenniscentrum Ongelijkheid.

Soeterik, I. (2023). Agency arrangeren bij Studiezalen. Onderzoek naar speelruimte voor jongeren als Changemakers. Verwey-Jonker instituut. Opdrachtgever: Kenniscentrum Ongelijkheid.

Yusuf, M. (2023). Agency Arrangeren: integraal rapport jongeren onderzoek. Stichting Alexander. Opdrachtgever: Kenniscentrum Ongelijkheid.

Bijlage 2: Vier boeken die helpen bij agency arrangeren

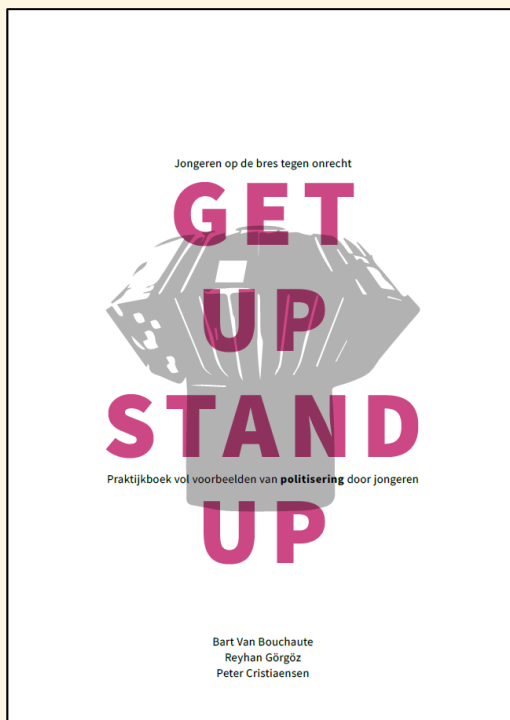
Vier boeken die helpen bij agency arrangeren. De boeken links zijn gratis te downloaden.



Beeld: Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot, 2018



Beeld: van den Tooren, 2016



Beeld: Trien Pauwels (www.trien.org)



Beeld: Gijs Mathijs Ontwerpers en Stichting Formaat, 2022

Bijlage 3: Hoe we het onderzoek deden

Kennismaking, afstemming en voorbereiding

In de tweede helft van 2021 maakten we ons onderzoeksplan. In 2022 hebben we (onderzoekers, jongerenwerkers, projectleiders) enkele maanden besteed aan het elkaar leren kennen, bedenken hoe we bij elk van de drie organisaties goed aan konden sluiten, hoe we de jongeren konden ontmoeten, en welke vragen we aan volwassenen zouden stellen.

Veldonderzoek

Interviews en observaties. We (de collega's van het Verwey-Jonker instituut) deden in Amsterdam Nieuw West, Oost en Zuidoost gedurende tien maanden bij de drie organisaties interviews en gesprekken met tientallen beroepskrachten, vrijwilligers en andere betrokken volwassenen. Verder deden we meerdere observaties om het werk en de relaties in actie te zien.

Jongerenonderzoek. Bij de drie praktijkorganisaties is elk een Jongerenonderzoeksteam gevormd en actief geweest volgens de methodiek van Stichting Alexander. In totaal hebben 30 jongerenonderzoekers (19 meiden en 11 jongens) deelgenomen in teams met verschillende aantallen deelnemers (4 tot 19) en leeftijden (11 tot 16 jaar). Zij hebben gezamenlijk in totaal 18 jongeren geïnterviewd (13 meiden, 3 jongens, 1 (trans)jongen en 1 non-binair).

Analyse en reflectie

Van interviews zijn opnames gemaakt. Van observaties zijn verslagen gemaakt. Van beide zijn documenten opgesteld die geanalyseerd en inhoudelijk geordend zijn om de onderzoeksvragen te beantwoorden. De bevindingen hebben we besproken met elkaar en met de organisaties. We hebben de bevindingen ook gedeeld met twee nieuwe partnerorganisaties die sinds 2023 zijn aangesloten. Het zorgde voor levendige gesprekken, hardop nadenken, en verdere aanscherping van de bevindingen.

Er hebben ook op twee momenten ongeveer vijf jongeren (niet beide keren dezelfde) meegesproken en gedacht over proces en bevindingen van het onderzoek. Soms was de manier waarop we dat deden niet aantrekkelijk voor de jongeren, vooral bij een langere sessie met veel luisteren. We leren ervan maar zijn ook blij dat het lukt met vallen en opstaan jongeren te betrekken bij verschillende onderdelen en fasen van het proces.

Het was bijzonder om te werken met de begrippen agency en arrangeren omdat ze niet zo bekend zijn bij de praktijkorganisaties. Dat dwong ons om elkaar te bevragen en onszelf uit te leggen. Dit leverde inhoudelijke diepgang en praktische toepassingen op.